

fortassis nec ullum externum signum dederit doloris de peccatis, nec ullum peccatum distincte ac sigillatim expresserit. Qui enim concesserit valere absolutionem sic in absentia confitenti a præsente sacerdote datam, multo magis admittet valituram, in summa necessitate, distinctam et explicatam culparum expressionem præviam, aut præsentem, exhibitam per indicia generalia, ut tusionem pectoris, brachii astrictionem, absolutione vocali a præsente sacerdote formandam. De hoc eventu lepide Coquetius, cap. 7 dissertationis, num. 20, fingit litem esse plane novam, et a nullo antiquo factam, cum ante tempora Clementis VIII disputatum duntaxat esset, an moribundus absolvi posset, qui coram præsente sacerdote per seipsum exhibuisset signa doloris de peccatis, etiamsi ob oppressionem nullum peccatum in specie expressisset. Fingit sibi hæc somnia Coquetius. Nam ante Clementem, quotquot decreta S. Leonis et Concilii Arausicani, ac duorum Carthaginensium, discusserrunt quod fecere omnino muti; eventum, quem iste primum sub Clemente agitatum esse comminiscitur, expenderunt; et an esset in eo danda vel neganda absolutio, examinarunt.

Exceptio peccatorum per litteras quando sit legitima absolutionis materia. — Eam ergo expositionem peccatorum, ab homine adhuc sui compote factam, et sacerdoti absenti renunciata per litteras vel internuncium pœnitentis, aut eidem sacerdoti per testes idoneos, qui affuerunt cum pœnitens suam voluntatem confitendi exprimeret, manifestatam, et multo magis si voluntati confitendi exterius patefactæ adjunxerit externa signa doloris, esse validam expositionem sacramentalis peccatorum, et legitimæ absolutionis materiam, affirmat Suarez, tom. 4, tertia part., distinct. 21, sect. 4 editionis Lugdunensis, et disputat. 23, sect. 1, num. 5, allegans Paludanum, Antoninum, Sylvestrum, Joannem Medinam, Angelum, Cordubam, Ruardum, quibus alii omnino multi possunt addi, ut Tolemus, lib. 3 Instruct. Sacerd., cap. 8, dicens *hanc esse apertam sententiam Canonum*; Valent., 3 part., disput. 7, quæst. 11, part. 1, assertione 2 de Confessione secreta: Ægidius Coninck, 3 part., disputat. 7, dub. 10, et tract. contra Coquetium, de Absolutione moribundi; Joannes Angelus Bossius, part. 1 Variorum tractat. moral., tit. 1, § 25, a num. 363; Bellarmin., lib. 1 de Matrim., cap. 8, § *Ab ea quæ*; Cordub., quæst. 30 de Indulgent.; Layman,

de Pœn., cap. 3, num. 9, in fine; Villalobos, tom. 1, tractat. 9, difficult. 37; Fernandus de Moure, in Exam., cap. 7, § 6, num. 30; Mo-nac., disput. 5, de Sacrament., quæst. 7, part. 5, § 3, num. 10, et tom. 3, disput. 2, quæst. 3, part. 33, num. 4; Filiucius, tract. 7, cap. 1, num. 18, et cap. 5, num. 122; Cardin. de Lugo, disputat. 17 de Pœn., sect. 4, num. 45; Zambranus, cap. 4, dub. 2, sect. 3; Sylvius, ad quæst. 9 supplement., artic. 2, quæst. 4; Alexand. Pesantius, ibid., quæst. 10, disput. 11, et alii plerique a Diana, part. 3, tract. 3, resolut. 4, addensati. Nam ad duos supra triginta auctores pro hac doctrina appendit. Verum est Alvarem 1. 2, disput. 80, in difficult. addititia, num. 51, versare se in omnem partem, ut auctores quos dixi a Suare allegatos huic sententiæ eripiat; cui inhæserunt, toto conatu eandem agitantem molam, Coquetius et Davila; sed tam infeliciter id præstant, ut nihil sit opus cum eis altercari; quandoquidem codices non interciderunt, et vel perfunctoria auctorum illorum lectione, liquido patebit eos a doctrina proposita stare.

Unicum in præsentia Alvari ejusque partiaris auctorem, nulla tergiversatione declinabilem, obrudo, S. Thomam; si ipse (ut fert multorum Thomistarum sententia) est auctor Opusculi 65, quod est de officio sacerdotis. Sic enim in eo opusculo legitur de Extrema-Uctione: *Si infirmus qui petit unctionem, amisit notitiam vel loquelam antequam Sacerdos veniret ad eum, nihilominus unget eum Sacerdos, quia in tali casu, debet etiam baptizari, et a peccatis absolvi, ut cap. Majores extra, de Baptismo et ejus effectu.* En diserte admittit hominem nondum baptismo initiatum, si prius baptismum petierit, adveniente autem ministro factus fuerit sui impos, debere baptismo lustrari. Et similiter concedit alium jam baptismi participem, si ad statum illum impotentiae mentis deveniat post expetitam absolutionem peccatorum, debere a peccatis absolvi. Aperte ergo hic auctor adscribitur sententiæ pro qua satagimus. Fateor ambigi merito posse an auctor illius Opusculi sit D. Thomas, ut præfert inscriptio. In Romana certe editione, jussu Pii V concinnata, illud Opusculum inter gerras collocatum est, et a legitimis S. Doctoris foetibus sepositum. A Thomistis tamen, vel eo duntaxat nomine quod S. Thomæ titulum jam diu prætulit, non censebitur contemnendum. Et cujuscumque demum auctoris sit, explicatissime tradit doctrinam cui firmandæ operam damus, cui item

innumeri, et antiqui, et recentiores astipulantur. Non esse tamen doctrinam illam extendendam ad eum qui ante oppressionem dixisset: *Vellem confiteri si sacerdos adesset*, et subito obmutesceret, admonet Ægidius Coninck, lib. de Absolut. morib., num. 14, rationem reddens, quia talis nec habet nec exprimit hic et nunc absolutam voluntatem confitendi, sed tantum exprimit voluntatem sub conditione futuram: Si sacerdos adesset; cujusmodi voluntas præcise conditionata non sufficit ad validam sacramenti confectionem. Hoc quanquam verum est, agendo præcise de voluntate mere conditionata, tamen an possit præsumi adesse simul voluntatem absolutam ex qua sacramentum confici possit, attingam infra.

CAPUT V.

CONCILIA ET PONTIFICES PRO SENTENTIA PROPOSITA.

Auctoritas tot Doctorum, quos sententiæ pro qua satagimus astipulatos diximus, non potest exigua videri. Potior tamen ac fortior censi merito debet auctoritas variorum Conciliorum atque Pontificum, quam productum venio.

Concilium Arausicanum. — Concilium Arausicanum I, cap. 12 (et refertur cap. *Qui recedunt*, 16, quæst. 6) sic statuit: *Subito obmutescens, baptizari aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium, ex aliorum verbis habet, aut presentis in suo nutu.* En, sicut voluntas et dispositio præsens, per nutum ægri non prorsus oppressi prodita, sufficit, ex mente Concilii, ad impendendam tali ægro absolutionem, ita cum æger plane oppressus nullum edit signum suæ præsentis voluntatis, ex quo innotescat sacerdoti actualis dispositio ægri, sufficit testimonium idoneum ex quo sacerdoti constet de dispositione præterita; quæ, si nihil in contrarium urgeat, præsumetur perseverans, et non retractata; et ratione ejus impendetur absolutio pœnitenti ægro, nullum externum signum præsentis suæ voluntatis dare valenti.

Concilium Carthaginense. — Concilium Carthaginense III, cap. 34, et refertur cap. *Ægrotantes*, de Consecr., distinct. 4, sic habet: *Ægrotantes, si pro se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium sui dixerint, baptizentur; similiter et de pœnitentibus agen-*

dum est. Ita hunc canonem refert contextus Concilii Carthaginensis ac Concilii Africani, et Ivonis citantis Isidorum, ut notant emendatores editionis Gratiani, apud quem pro verbis illis, *cum voluntatis eorum testimonium sui dixerint*, corrupte habebat, *cum voluntas eorum, testimonium sui dixerit.* Sed omnes vetusti codices Gratiani legunt eo modo quo retuli prius. Et esse legitimam lectionem, patet ex Græco contextu canonis hujus Carthaginensis, qui sic habet: *ὅτε τῆ αὐτῶν προαιρέσει, τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν ἰδὼ ἐπαιν.* Eodem recidit lectio quæ habetur in aliis codicibus canonum Africanorum, et apud Burchardum: Cum voluntatis eorum testimonium, hi, qui suis periculo proprio affuere, dixerint.

Concilium Carthaginense IV, cap. 67, et refertur cap. *Is qui*, causa illa 26, quæst. 6, sic mandat: *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, et accipiat pœnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, et infundatur ori ejus Eucharistia. Si supervixerit, admonetur a supradictis testibus petitioni suæ satisfactum, et subdatur statutis pœnitentiæ legibus.* Quid clarius in rem propositam?

Synodus Visensis. — Synodus Visensis, in Lusitania, ann. 1617, celebrata, sub Joann. Emmanuele, lib. 1, tit. 5, consil. 2, num. 10, præcipit ut is ad quem jam plane positum sacerdos pervenit, absolvatur, si qui affuerunt cum is sui compos esset, testentur quod petierit confessionem.

Venio ad seita Pontificum, quos inter Burchardus, libr. 18, cap. 11, et Ivo, parte 15 Pannoniæ, cap. 35, adducunt Eusebium primum. Sed is alium eventum spectavit, ut dicam cap. ultim. Explicate ergo in rem nostram agit S. Leo, epistol. 89, alias 91, quæ est ad Theodorum, verbis illis: *Si aliqui aegritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant, sub presentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium et circumstantium prodesse debebunt; ut simul et pœnitentiam et reconciliationis beneficium consequantur; servata tamen regula canonum paternorum, circa eorum pœnitentiam, qui in Deum a fide discedendo peccarunt.* Hos S. Leo non vult abjici; sed, juxta superius dicta, ex cap. *Is qui*, mandat absolvi, cum eo tamen onere ut, si convalescant, subeant mulctam quæ fuisset illis imposita, si sanita-

tis tempore ad poenitentiam venissent. Id quod etiam habet Concilium Toletanum XII, capite secundo.

Laborant adversarii in eludendis Pontificum decretis. — Hæc decreta, sed præsertim quod proxime ex sancto Leone adductum est, torquent admodum adversarios, ideoque in eis eludendis varie laborarunt. Aliqui ergo dixerunt in his decretis non agi de absolutione a peccatis, sed de sola absolutione a censura, quam certum est posse conferri ab absente. Et favere videtur quod S. Cyprianus, epist. 13, testatur se commisisse diacono absolutionem ægroti, quæ non poterat esse absolutio a peccatis; cum hæc sit actus soli sacerdoti proprius. Erat ergo absolutio a censura, quæ et committi diacono poterat, et impendi absentibus; et tamen simpliciter vocatur *absolutio ægroti*. Idem ergo intendunt decreta illa quæ mandant ægrotum oppressum absolvi. Adhibet hanc glossam S. Leonis et omnibus prædictis canonibus Dominicus Soto, in 4, distinct. 18, quæst. 2, artic. 5, qui id colligit ex eo quod in decretis illis nulla fiat mentio signorum contritionis, quæ infirmus elicere debet in præsentia sacerdotis; unde ne umbra quidem sacramentalis confessionis in decretis illis occurrit, cum infirmus de quo agunt, neque in genere, neque in specie, neque nubibus, sacerdoti confessus insinuetur, sed tantum referatur ante oppressionem edidisse signa voluntatis confitendi, eaque confessario venienti pandantur ab aliis, cum tamen confessio sacramentalis debeat esse actio ipsiusmet poenitentis propria et personalis; alioqui concedendum esset quod, qui in carcere oclusus, nullatenus potest præsentia sacerdotis potiri, confiteri sacramentaliter posset narrando servo sua peccata, quæ is in aurem sacerdoti ingereret; *quod nemo sanæ fidei dicere audebit*, inquit Soto. Itaque concludit omnia decreta adducta pertinere ad absolutionem eorum qui publice agebant poenitentiam, ut possent communicare cum fidelibus in exequiis, si morerentur; et ad eam absolutionem ac reconciliationem Ecclesiasticam consequendam, ait posse ægro prodesse testimonium eorum qui affuerunt, priusquam æger de statu mentis decederet, nihil tamen prodesse posse ad sacramentalem absolutionem in tali statu consequendam. *Quis enim dicere audeat*, inquit Sotus, *testimonium testium valere pro confessione infirmi, nihil potentis significare, ut sacramentaliter absolvatur? Meridie ergo fulgentius est cano-*

nes istos, neque superficie tenus de confessione aut absolutione sacramentali loqui. Quare neque ullo ficto colore adduci possunt ad probandum generalia signa contritionis pro confessione valere, ut possit infirmo sacramentalis absolutio exhiberi. Opinione ergo, quæ ex canonibus negligenter inspectis gigni posset, exclusa. Ita Sotus.

Eorum responsio laborat manifesta petitione principii. — Verum universa ejus responsio laborat manifesta petitione principii; nec leviter sordet acerbitate in contrariam assertionem, quam vult profectam ex negligenti inspectione canonum, cum tamen hæc labes in ipsum potius Sotum cadat. Et vero, num ausit Sotus asserere S. Thomam negligenter canones inspexisse? At S. D., tertia parte, quæstione octogesima quarta, articulo tertio, ad 2, agnoscit S. Leonem in decreto proposito agere de absolutione a peccatis. Et ita omnino fatendum est non modo de rescripto S. Leonis, sed etiam de aliis decretis allegatis. Nam in illis decretis agitur universe et absque restrictione de quovis obmutescente post data signa doloris de peccatis, saltemque post expositam absolutionis consequendæ voluntatem. At quam multi sunt, e subito obmutescens fidelibus, qui nulla sunt irretiti censura, et tamen juxta decreta prædicta absolventi sunt.

Absolutio a censura potest obtineri post mortem. — Deinde S. Leo negat quod æger subito obmutescens, si absque absolutione obierit, possit absolutionem illam adipisci post mortem. Hoc autem non recte diceretur de absolutione a censura, quam constat obtineri posse post mortem, ut traditur cap. 4 *nobis*, et cap. *Sacris*, de Sentent. excommun., et constat ex variis alibi prolatis in eam rem Sanctorum praxibus. Quid quod in decretis propositis agitur de absolutione ad salutem necessaria, et a solo sacerdote impendenda vi potestatis a Christo collatæ, utique Joann. 20; quæ omnia cadunt in solam absolutionem a peccatis. Quinimo, Concilium Arausicanum, cap. 3, expresse secernit absolutionem sacramentalem ab alia non sacramentali. Itaque periculum est ne Sotus insimuletur negligentiam in canonum inspectione, et ne in caput ejus regeratur acerbitas quam in contra sentientes exprompsit. Quod autem in tota rationatione quam adhibuit, petat principium, manifeste liquet. Probat enim in decretis propositis non agi de absolutione sacramentali, quia alioqui conclusus in carcere posset ex-

primere confessario absentis sua peccata per litteras, recepturus ab eo cum advenerit absolutionem; at hoc ipsum est quod contendimus; nec a Soto impugnatur, sed gratis assumitur ut absurdum. Item assumit Soto expressionem peccatorum per litteras non fore actum poenitentis, sed fore confessionem tabellarii vel internuncii. At hoc probandum erat, non gratis assumendum, cum de hoc ipso sit controversia. Perperam autem esse a Soto affirmatum patet, quia nuncius et tabellarius agit ut instrumentum alterius, et ejus nomine; at delegati operatio non tribuitur delegato, sed deleganti, cujus nomine operatur. Itaque Soti evasio undecumque rimas agit.

Præcluditur aliorum per fugium. — *Quomodo fiebat admissio ad statum poenitentium.* — Nec tutius per fugium captarunt alii, qui dixerunt decreta proposita non agere de confessione sacramentali, et subjuncta ei absolutione; sed agere de absolutione ceremoniali, qua poenitens reconciliatus admittebatur ad statum poenitentium. Ita late Alvarez 1. 2, disput. 80, in diffic. addititia, numer. 26, 27 et 28, argumentans imprimis ex regula jurisperitorum, quæ fert decretum principis, si sit ambiguum, esse interpretandum per summam capitis; id est, per caput decreti quo princeps exponit quid intendat statuere, et quo collimet. At S. Leo, in capite decreti, statuit agere de poenitentium statu. Igitur quod postea ait, ægris, si obmutuerint post petitionem confessarii, testimonia astantium prodesse debere, ut simul et poenitentiam et reconciliationis beneficium consequantur, intelligi debet de admissione ad statum poenitentium, de qua propositum erat dubium super quo Pontifex consulebatur. Fiebat autem ea admissio per ceremoniam et publicam peccatoris publici absolutionem in facie Ecclesiæ, constituendo illum in ordine et statu poenitentium, ac eum subjiciendo quibusdam poenitentiam legibus, de quibus mentio est in Concilio Toletano XII, cap. 2, quod, attingens eventum illum a S. Leone propositum, mulctat eos qui fidem, datam in ægritudine, infringunt ubi convaluerunt, nec vult ut ea admissio fiat nisi præsentem sacerdote. Multo itaque minus annueret aliter conferri sacramentalem absolutionem. Quid quod (juxta Alvarem) S. Leo agit de poenitentia quæ antecedere debet reconciliationem cum Ecclesia, et absolutionem a censuris. At sacramentalis absolutio non debet antecedere re-

conciliationem cum Ecclesia, vel absolutionem a censuris, sed e contrario utramque subsequitur; igitur S. Leo non agit de absolutione sacramentali. Et vero addit ibidem S. Pontifex, ex potestate a Christo collata, præpositos Ecclesiæ confitentibus actionem poenitentiam dare, et eosdem, salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationismittere. Ubi evidenter præmittitur collatio poenitentiam (utique per admissionem ad statum poenitentium); tum subditur participatio sacramentorum, nimirum confessionis absolutione sacramentali formatæ, participationis et communionis cum fidelibus in rebus sacris. Quod si reconciliatio, de qua S. Leo agit, esset absolutio sacramentalis, ridicule fatendum esset eam esse januam ad seipsam, quippe constituentem unum sacramentum. Vetat denique S. Leo ne hæretici, etiam in eventu illo extremæ necessitatis, ad poenitentiam admittantur, nisi prius ejuraverint publice hæresim; cum tamen hæreticus in articulo mortis absque publica infidelitatis ejuratione possit sacramentaliter absolvi, si vere eum poeniteat; igitur poenitentia, de qua agit in suo decreto S. Leo, non est absolutio sacramentalis, sed ceremonialis, per admissionem ad statum publicorum poenitentium.

Admissio ad statum poenitentium publicorum non fiebat nisi ob valde atrocia delicta. — Perstrinxi compendio quæ Alvarez verbosius diffundit, omnem movens lapidem ut soli offundat caliginem, et S. Leonem de sacramentali ægri absolutione non egisse persuadeat. Hoc vero est de quo S. Hilarius expostulabat libr. 1 de Trinitat., non in eo, quod legitur, quid auctor senserit scrutari, sed illum ad legendi mentem obtorquere, quantumvis renitentem. Sane Leo tam aperte agit de absolutione sacramentali, ut gratis se exoculet, qui hoc in eo renuit videre. Idque (ut contra Sotum præmisi) agnovit S. Thomas, quia S. Leonem absque anteoccupatione legerat; deinde (ut etiam contra Sotum urgebam) non omnes subito obmutescens, et poenitentiam beneficio juvari Deoque reconciliari deponentes, sunt peccatores publici, quos par sit in ordinem poenitentium publicorum redigi; quod non nisi ob valde atrocia delicta fiebat, ut late prosequitur Joannes Bagotius, dissert. 1 de Poenitentia, cap. 8 et 9, et dissert. 2, cap. 10, sect. 3; et Arnoldus Mermannius, tract. de Poenit. publica et solemni. Et tamen S. Leo absque restrictione omnibus, qui post